

STATYSTYKA OPISOWA

Znaczenie podstawowych miar

Pytanie wieczoru 1:

Ile zarabiają
dyrektorzy w
działach sprzedaży?

Średnia zarobków dyrektorów sprzedaży
wynosi

12 161 PLN.

PYTANIA:

- Jak obliczono tę średnią?
- Czy dyrektorzy to generalnie bogaci ludzie?
- Czy można określić ile zarabia jakiś konkretny dyrektor?
- Czy można obliczyć średnią płęć dyrektorów? ;)

Jak obliczono tę średnią?

Średnią arytmetyczną liczymy z dobrze znanego wzoru:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Czyli dodajemy do siebie wartości wszystkich obserwacji i dzielimy otrzymaną sumę przez liczbę przeprowadzonych obserwacji.

Czy dyrektorzy to generalnie bogaci ludzie?

Trudno powiedzieć...

BO jeśli:

- Zbadano 100 osób
- 10 z nich zarabia 103 610 zł

TO cała reszta zarabia jedynie 2 000 zł

Inny przykład

WNIOSEK:

*Średnia arytmetyczna jest bardzo wrażliwa
na wartości skrajne.*

Czy można określić ile zarabia jakiś konkretny dyrektor?

NIE!

BO jeśli:

- Zbadano 100 osób
- 30 z nich zarabia 8 000 zł
- 30 z nich zarabia 20 000 zł
- 40 z nich zarabia 9 402, 50 zł

TO średnia nadal wynosi 12 161 zł

WNIOSEK:

*Średnia arytmetyczna jest wartością abstrakcyjną;
może być różna od wszystkich dokonanych
pomiarów.*

Czy można obliczyć średnią płęć dyrektorów?

NIE!

BO

*Średnią arytmetyczną można obliczać
jedynie dla wartości liczbowych*

ŚREDNIA – podsumowanie

- wartość obliczana ze wzoru:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

- Jest wrażliwa na wartości skrajne
- Jest wartością abstrakcyjną
- Może być obliczana tylko dla wartości liczbowych (*w pewnym uproszczeniu*)

Problemy ze średnią pomaga rozwiązywać

ODCHYLENIE STANDARDOWE.

Obliczane jest z wzoru:

$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n - 1}} = \sqrt{\frac{n}{n - 1} (\overline{x^2} - (\bar{x})^2)}$$

A więc jest (w uproszczeniu):

Średnią różnicą między średnią arytmetyczną a poszczególnymi wynikami.

ODCHYLENIE STANDARDOWE - cd

- Czy odchylenie $s = 1000$ jest duże?
gdy $x_{\text{sr}}=4000$ – TAK, gdy $x_{\text{sr}}=40$ mln - NIE
- Czy odchylenie $s = 20$ jest duże?
gdy $x_{\text{sr}}= 60$ – TAK, gdy $x_{\text{sr}}=2000$ - NIE
- Czy odchylenie $s = 0,04$ jest duże?
gdy $x_{\text{sr}}= 0,2$ – TAK, gdy $x_{\text{sr}}=5$ - NIE

Odpowiedź:

Zależy od wysokości średniej

ODCHYLENIE STANDARDOWE - cd

DLATEGO:

Aby określić, czy odchylenie jest duże

(czyli, czy uzyskane wartości znajdują się w pobliżu, czy daleko od obliczanej średniej)

Można posłużyć się współczynnikiem zmienności

$$V = \frac{s}{\bar{x}}$$

Im wyższy współczynnik, tym średnia

GORZEJ

określa badaną próbę

Proszę ustawić się wg wzrostu, a
następnie wybrać osobę, której
wzrost będzie

MEDIANA
dla grupy.

■ **MEDIANA**
zarobków wśród
dyrektorów
wynosi: 8 250zł

■ **MODA**
zarobków
wśród
dyrektorów
wynosi: 7 500
zł.

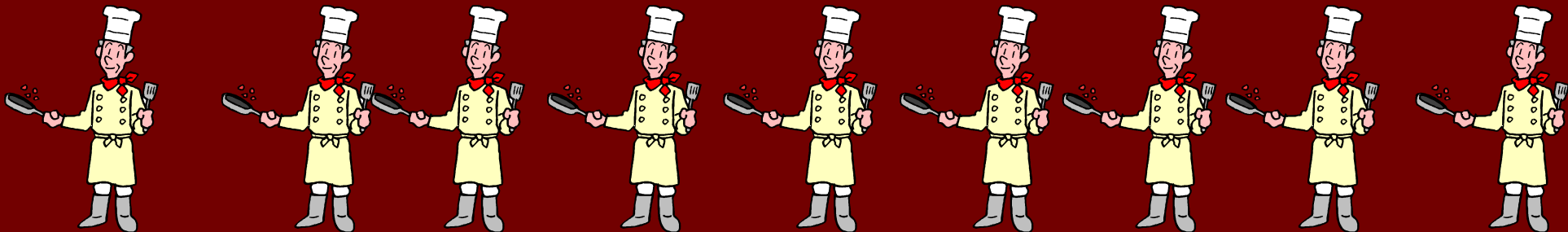
PYTANIA:

- W jakim przedziale mieszczą się zarobki większości dyrektorów?
- Ile zarabia „przeciętny” dyrektor?
- Czy prawie wszyscy dyrektorzy to bogaci ludzie?
- Czy większość dyrektorów to bogaci ludzie?
- Czy zarobki dyrektorów różnią mocno różnią się od siebie?
- Jakie zarobki są najczęstsze wśród dyrektorów?

MEDIANA

Definicja:

„Jest to wartość cechy poniżej i powyżej, której znajduje się dokładnie połowa obserwacji”
(Sambor 1990)

Na jakie pytania można odpowiedzieć na podstawie MEDIANY:

- W jakim przedziale mieszczą się zarobki większości dyrektorów?

Powyżej 8 250zł

- Czy większość dyrektorów to bogaci ludzie?

Jeśli 8 250zł oznacza człowieka bogatego, to TAK

CZYLI można powiedzieć coś o połowie
badanej grupy

I wyciągnąć z tego wnioski

Czego NIE MOŻNA stwierdzić na podstawie MEDIANY:

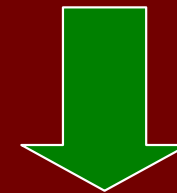
- Ile zarabia „przeciętny” dyrektor?
BO z bycia w środku nie wynika bycie „przeciętnym”
- Czy prawie wszyscy dyrektorzy to bogaci ludzie?
BO nie wiemy NIC o całości badanej grupy
- Czy zarobki dyrektorów różnią mocno różnią się od siebie?
BO nie wiemy NIC o całości badanej grupy
- Jakie zarobki są najczęstsze wśród dyrektorów?
BO to co jest w środku nie musi być najbardziej popularne

MODA (dominanta)

Definicja:

„Jest to najczęstsza wartość cechy (...) jest to ta wartość obserwacji, której odpowiada maksymalna liczebność”

(Sambor 1990)

Na jakie pytania można odpowiedzieć na podstawie DOMINANTY:

- Ile zarabia „przeciętny” dyrektor?

7 500 zł

BO „przeciętny” to znaczy taki, jaki występuje najczęściej

- Jakie zarobki są najczęstsze wśród dyrektorów?

7 500 zł

BO dominanta oznacza właśnie wartość występującą najczęściej

Czego NIE MOŻNA stwierdzić na podstawie DOMINANTY:

- W jakim przedziale mieszczą się zarobki większości dyrektorów?

- Czy większość dyrektorów to bogaci ludzie?

BO najczęstsza wartość wcale nie musi dotyczyć większości

- Czy prawie wszyscy dyrektorzy to bogaci ludzie?

BO jeśli nie wiemy nic o większości, to tym bardziej o prawie wszystkich

- Czy zarobki dyrektorów różnią mocno różnią się od siebie?

BO nie wiemy nic o całości grupy

Pytanie wieczoru 2:

Jak oceniana jest
subiektywna częstość
występowania słów
PISTOLET, MAMA I DBAĆ
w języku polskim?

(Imiołczyk 1984)

KTO WIE CO:

- Każda grupa losuje dwie wartości – jedną „swoją” – na jej podstawie odpowiada na pytania, drugą „cudzą” do której zadaje pytania
- Zadaniem grupy jest sformułowanie jak największej liczby trafnych pytań, na które można odpowiedzieć na podstawie „cudziej” wartości
- Za każde dobre pytanie grupa dostaje **1 pkt**
- Za każde błędne pytanie - **-1pkt**
- Grupa otrzymująca pytanie – jak odpowie dobrze – **1 pkt**; jak odpowie na pytanie, na które nie ma informacji w ich wartości - **-1pkt**
- Pytania zadawane są po kolei
- Wygrywa grupa, która dostanie najwięcej punktów

Każda z badanych osób ocenia częstość występowania podanego wyrazu w mowie w skali od 1 do 7 gdzie:

- 1 – wyraz nie używany nigdy lub nieznan
- 2 – wyraz używany bardzo rzadko
- 3 – wyraz używany rzadko
- 4 – wyraz używany niezbyt często / niezbyt rzadko
- 5 – wyraz używany często
- 6 – wyraz używany bardzo często
- 7 – wyraz używany stale

Uzyskane wyniki:

<i>słowo</i>	$X_{\text{śr}}$	Mo	Me
MAMA	6,37	7	7
DBAĆ	4,12	4	4
PISTOLET	2,83	2	3

1 – wyraz nie używany nigdy lub nieznan

2 – wyraz używany bardzo rzadko

3 – wyraz używany rzadko

4 – wyraz używany niezbyt często / niezbyt rzadko

5 – wyraz używany często

6 – wyraz używany bardzo często

7 – wyraz używany stale

PODSUMOWANIE

- **ŚREDNIA** – obejmuje wszystkie pomiary, jest wartością abstrakcyjną.

Jaka jest długość (iloczas) głoski A w języku polskim?

- **MEDIANA** – wartość środkowa, oznacza wartość, która znajduje się dokładnie w środku wszystkich pomiarów.

Jaką ilość słów opanowuje się w ciągu pierwszego roku nauki języka obcego?

- **DOMINANTA** (wartość modalna) – oznacza wartość, na którą przypada najwięcej obserwacji.

Jakie znaczenie jest najczęściej kojarzone ze słowem SIATKA?

BIBLIOGRAFIA:

Imiołczyk, J. 1984, *Prawdopodobieństwo subiektywne wyrazów. Podstawowy słownik frekwencyjny języka polskiego*. Poznań.

Han, J. 2006, *Wynagrodzenia w działach sprzedaży w 2006 roku*. www.pracuj.pl

Hammerl, R., Sambor, J., *Statystyka dla językoznawców*, Warszawa 1990